

Joanna Sieńczyło-Chlabicz¹

Zofia Zawadzka²

Działanie w interesie publicznym jako okoliczność wyłączająca bezprawność naruszenia przez prasę prywatności osób wykonujących działalność publiczną

1. Wprowadzenie

Analiza orzecznictwa sądów polskich prowadzi do konkluzji, że okoliczność działania w interesie publicznym stanowi kryterium decydujące o wyniku procesu ważenia pomiędzy wolnością prasy a prawem do prywatności. Okoliczność ta nie wynika jednak z obowiązujących przepisów polskiego porządku prawnego. W pierwotnym tekście ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe „działanie w obronie społecznie uzasadnionego interesu” stanowiło przesłankę egzoneracyjną, która na mocy art. 14 ust. 6 pr. pras. usprawiedliwiała publikację informacji i danych dotyczących prywatnej sfery życia osoby bez jej zgody. Treść powołanego przepisu została jednak zmieniona ustawą z dnia 11 kwietnia 1990 r. o uchyleniu ustawy o kontroli publikacji i widowisk, zniesieniu organów tej kontroli oraz o zmianie ustawy – Prawo prasowe³, na mocy której nastąpiło skreślenie słów odnoszących się do działania w interesie społecznym. Nowelizacja art. 14 ust. 6 pr. pras. wywołała w doktrynie pewne wątpliwości. Pojawiły się głosy, że wprowadziła ona istotną zmianę merytoryczną w dziedzinie ochrony prywatności, mianowicie że skreślenie dokonane w art. 14 ust. 6 pr. pras. wyklucza przyjęcie, że działanie w obronie interesu publicznego wyłącza bezprawność naruszenia prywatności. Pogląd ten został skrytykowany przez B. Kordasiewicza, zdaniem którego

¹ Prof. nadzw. UwB dr hab. prawa, Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

² Dr prawa, adiunkt w Katedrze Teorii Państwa i Prawa, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

³ Dz.U. Nr 29, poz. 173.

działanie w obronie uzasadnionego interesu publicznego stanowi generalną przesłankę wyłączającą naruszenie wszystkich dóbr osobistych. Wobec tego powtarzanie tej przesłanki w treści art. 14 ust. 6 pr. pras. stanowiło *superfluum*⁴ i zasadne było jej skreślenie.

W polskim piśmiennictwie brak jest jednolitego stanowiska przedstawicieli doktryny odnośnie zasadności wyodrębniania interesu publicznego jako okoliczności wyłączającej bezprawność naruszenia przez prasę prywatności. Przesłanka ta uznawana jest jednak za okoliczność egzoneracyjną na gruncie orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Konieczne jest więc rozważenie i przeanalizowanie poglądów przedstawicieli doktryny wypowiadających się na temat, czy działanie w interesie publicznym stanowi okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia prywatności, a ponadto czy przesłanka ta posiada samodzielny charakter. Celowe wydaje się również podjęcie próby określenia zakresu przedmiotowego informacji, za których publikacją przemawia uzasadniony interes publiczny. Interes publiczny jest pojęciem niedookreślonym, o szerokim zakresie. W doktrynie cecha ta wywołuje aprobatę przedstawicieli piśmiennictwa, ponieważ umożliwia podejmowanie przez sądy rozstrzygnięć w oparciu o całość okoliczności rozpoznawanej sprawy. Z uwagi na obowiązującą treść art. 14 ust. 6 pr. pras. konieczne jest także ustalenie relacji pojęcia bezpośredniego związku publikowanych informacji z działalnością publiczną danej osoby z pojęciem działania w interesie publicznym.

2. Działanie w interesie publicznym jako okoliczność wyłączająca bezprawność naruszenia prawa do prywatności

Wydaje się, że działanie w interesie publicznym stanowi okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia przez prasę prywatności osób wykonujących działalność publiczną. Wśród przedstawicieli polskiego piśmiennictwa nie ma jednomyślności poglądów odnośnie zasadności wyodrębniania działania w interesie publicznym jako okoliczności wyłączającej bezprawność naruszenia dóbr osobistych⁵. W tym zakresie w doktrynie można wyróżnić dwa stanowiska:

⁴ B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, z. 1, s. 30–31.

⁵ M. Pazdan, *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2005, s. 110; M. Safjan, *Prawo do ochrony życia prywatnego*, [w:] *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, red. L. Wiśniewski, Warszawa 1997, s. 137.

1) działanie w interesie publicznym stanowi samodzielną okoliczność wyłączającą bezprawność;

2) działanie w interesie publicznym nie wyłącza bezprawności.

Ad 1) Zgodnie z pierwszym stanowiskiem działanie podjęte w uzasadnionym interesie publicznym stanowi samodzielną okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia dóbr osobistych. Do zwolenników tego stanowiska należą m.in. A. Szpunar⁶, J.S. Piąkowski⁷, J. Sobczak⁸, K. Piasecki⁹, A. Matlak¹⁰, B. Kordasiewicz¹¹, S. Rudnicki¹², E. Skowrońska-Bocian¹³, J. Sadowski¹⁴, M. Zaremba¹⁵ i Z. Mielnik¹⁶. Przyjęcie powyższego stanowiska implikuje założenie, że w sytuacji naruszenia dobra osobistego dochodzi do kolizji dwóch interesów, z których każdy podlega ochronie prawnej. Organ stosujący prawo w powyższej sytuacji ma za zadanie ustalić hierarchię interesów i podjąć decyzję, który z opozycyjnych interesów przeważa w okolicznościach rozpatrywanej sprawy. W wyniku uznania, że naruszone dobro osobiste było mniej istotne niż wartość, której realizacji owo naruszenie służy, sprawca naruszenia może powołać się na działanie podjęte w celu realizacji interesu publicznego¹⁷.

⁶ A. Szpunar, *Ochrona dóbr osobistych*, Warszawa 1979, s. 161; idem, *Kilka uwag o ochronie dóbr osobistych*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 1, s. 39.

⁷ J.S. Piąkowski, *Ewolucja ochrony dóbr osobistych*, [w:] *Tendencje rozwoju prawa cywilnego: zbiór studiów*, red. E. Łętowska, Wrocław 1983, s. 44.

⁸ J. Sobczak, *Polskie prawo prasowe*, Poznań, s. 69–70.

⁹ K. Piasecki, *Kodeks cywilny. Komentarz, Księga pierwsza. Część ogólna*, Kraków 2003, s. 191.

¹⁰ A. Matlak, *Cywilnoprawna ochrona wizerunku*, KPP 2004, z. 2, s. 332.

¹¹ B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, z. 1, s. 30.

¹² S. Rudnicki, *Ochrona dóbr osobistych na podstawie art. 23 i 24 k.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1985–1991*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 1, s. 52.

¹³ E. Skowrońska-Bocian, *Prawo cywilne. Część ogólna. Zarys wykładu*, Warszawa 2005, s. 100.

¹⁴ J. Sadowski, *Naruszenie dóbr osobistych przez media. Analiza praktyki sądowej*, Warszawa 2003, s. 50.

¹⁵ M. Zaremba, *Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne*, Warszawa 2007, s. 160.

¹⁶ Z. Mielnik, *Prawo do prywatności (zagadnienia wybrane)*, RPEiS 1996, z. 2, s. 39.

¹⁷ H. Szewczyk, *Ochrona dóbr osobistych w zatrudnieniu*, Warszawa 2007, s. 257; J. Balcarczyk, *Dobra osobiste i ich ochrona*, [w:] *Podstawy prawa cywilnego z umowami w administracji*, red. P. Stec, M. Załucki, Warszawa 2010, s. 84.

W doktrynie wskazuje się, że podstawową wadą kontratypu działania w obronie uzasadnionego interesu publicznego i uznania go za samodzielną przesłankę wyłączającą bezprawność jest brak podstawy prawnej. Na odparcie tego stanowiska podkreśla się jednak, że okoliczność ta jest uniwersalna i stanowi to jej największą zaletę¹⁸.

Ad 2) Drugie stanowisko przedstawicieli doktryny zakłada, że działanie w interesie publicznym nie wyłącza bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Wśród reprezentantów tego stanowiska znajdują się m.in. Z. Radwański¹⁹, A. Cisek²⁰, M. Pazdan²¹ oraz I. Dobosz²². Zwolennicy tego poglądu wskazują, że ustawodawca nie wprowadził klauzuli generalnej zezwalającej na wkroczenie w sferę dóbr osobistych ze względu na uzasadniony interes społeczny czy indywidualny, dlatego też nie jest możliwe powoływanie się na uzasadniony interes publiczny jako na przesłankę legalizującą naruszenie dóbr osobistych²³. A. Cisek wypowiedział rygorystyczny pogląd, że okoliczność, iż dana publikacja służy ochronie interesu społecznego czy indywidualnego nie powinna zwalniać od odpowiedzialności za naruszenie sfery życia osobistego. Autor uważa, że – co do zasady – żadne okoliczności nie powinny stanowić usprawiedliwienia dla rozpowszechniania wiadomości ze sfery życia osobistego człowieka. A. Cisek wyrażał nawet obawy i zastrzeżenia co do pierwotnej treści przepisu art. 14 ust. 6 pr. pras., zgodnie z którym dopuszczalne było rozpowszechnianie informacji z prywatnej sfery życia, jeżeli wymagała tego obrona uzasadnionego interesu lub informacja wiązała się bezpośrednio z działalnością publiczną osoby. Autor zwracał uwagę, iż operowanie niezwykle ogólną, pojemną i elastyczną klauzulą generalną interesu społecznego jako okoliczności wyłączającej bezprawność będzie umożliwiało pozbawienie każdej osoby ochrony jej życia prywatnego²⁴. Podobnie M. Pazdan opowiada się przeciwko uznaniu przesłanki działania w obronie uzasadnionego interesu zarówno publicznego, jak i prywatnego za okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia. Uznaje

¹⁸ M. Zaremba, *Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne*, Warszawa 2007, s. 164–165.

¹⁹ Z. Radwański, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2005, s. 175.

²⁰ A. Cisek, *Dobra osobiste i ich niemajątkowa ochrona w Kodeksie cywilnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo” 1989, s. 102.

²¹ M. Pazdan, *Dobra osobiste i ich ochrona*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 1161.

²² I. Dobosz, *Działanie w obronie uzasadnionego interesu...*, s. 289 i nast.

²³ A. Cisek, op.cit., s. 103–104.

²⁴ Ibidem, s. 112.

on, że przyjęcie odmiennego stanowiska spowodowałoby znaczne ograniczenie ochrony dóbr osobistych²⁵.

W odróżnieniu od stanowiska doktryny w orzecznictwie panuje daleko idąca jednomyślność co do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych. Judykatura zgodnie wskazuje, że działanie w obronie uzasadnionego interesu stanowi przesłankę egzoneracyjną. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z 19 X 1989 r.²⁶, 20 II 1996 r.²⁷, 23 IX 1997 r.²⁸, 11 II 1998 r.²⁹, 24 I 2000 r.³⁰, 13 IV 2000 r.³¹, 9 V 2000 r.³², 26 II 2002 r.³³, 21 X 2003 r.³⁴, 25 I 2005 r.³⁵, 11 X 2005 r.³⁶, 11 V 2007 r.³⁷ Jest ono również reprezentowane w orzecznictwie sądów apelacyjnych³⁸. Stanowisko to w odniesieniu do naruszenia prawa do prywatności zostało wyrażone *expressis verbis* w wyroku z 19 I 1987 r.³⁹ Jedynie w wyroku z 4 VI 2003 r. Sąd Najwyższy przy przedstawianiu okoliczności wyłączających bezprawność pominął przesłankę działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu⁴⁰. Powyższy pogląd jest jednak odosobniony i pozbawiony – w zakresie wyrażonego zdania – jakiegokolwiek uzasadnienia.

²⁵ M. Pazdan, *Dobra osobiste i ich ochrona*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 1161.

²⁶ II CR 419/89, niepubl.

²⁷ I CRN 250/95, niepubl.

²⁸ I PKN 287/97, OSNP 1998, nr 14, poz. 419.

²⁹ III CKN 355/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 149.

³⁰ III CKN 553/98, niepubl.

³¹ III CKN 777/98, niepubl.

³² IV CKN 31/00, niepubl.

³³ I CKN 413/01, OSNC 2003, nr 2, poz. 24.

³⁴ I PK 414/02, OSNP 2004, nr 20, poz. 344.

³⁵ II PK 152/04, OSNP 2005, nr 17, poz. 266.

³⁶ V CK 259/05, niepubl.

³⁷ I CSK 47/07, Rejent 2007, nr 5, s. 173.

³⁸ Zob. m.in. wyrok SA w Białymstoku z 25 I 2001 r., I ACa 4/01, OSA 2001, nr 9, poz. 51; wyrok SA w Katowicach z 13 VII 2007 r., II PK 152/04, OSNP 2005, nr 17, poz. 266.

³⁹ I CR 337/86, LEX nr 8803; S. Rudnicki, *Ochrona dóbr osobistych na podstawie art. 23 i 24 k.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1985-1991*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 1, s. 52. Zob. również uchwała SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04, OSP 2005, nr 9, poz. 110 oraz wyrok SA w Warszawie z 10 VI 2008 r., VI ACa 1648/07, Apel.-Warszawa 2009, nr 1, poz. 9.

⁴⁰ I CKN 480/01, LEX nr 137619.

W doktrynie spory wywołuje także zagadnienie, czy przesłanka działania w uzasadnionym interesie publicznym nosi znamiona samodzielności, czy też konieczne jest rozpatrywanie jej w związku z innymi okolicznościami, w szczególności z działaniem na podstawie konkretnego przepisu prawa. Problem ten dostrzega m.in. M. Pazdan wskazując, że wyodrębnianie tej klauzuli jest zasadne jedynie wówczas, gdy odwołuje się do niej określony przepis szczególny. Dokonując kwalifikacji regulacji art. 14 ust. 6 pr. pras. do okoliczności egzoneracyjnych Autor uznaje, że stanowi on przykład działania na podstawie przepisu prawa (w ramach porządku prawnego) lub w wykonaniu prawa podmiotowego⁴¹.

Wydaje się, że zasadne jest wyodrębnienie kategorii uzasadnionego interesu społecznego jako okoliczności wyłączającej bezprawność naruszenia dóbr osobistych, jednakże przesłanka ta nie posiada samodzielnego charakteru. Okoliczność ta powinna być rozpatrywana łącznie z prawem do publikowania przez prasę informacji i danych z prywatnej sfery życia, które mają bezpośredni związek z wykonywaną działalnością publiczną danej osoby⁴². Kryterium interesu publicznego powinno być interpretowane w związku z treścią przepisu art. 14 ust. 6 pr. pras. Zatem publikacja informacji z życia prywatnego danej osoby będzie usprawiedliwiona interesem publicznym jedynie w przypadku ich związku z wykonywaną przez tę osobę działalnością publiczną.

Podobne stanowisko reprezentuje T. Sokołowski. Uznaje, że wyłączenie bezprawności naruszenia dobra osobistego z uwagi na ważny interes społeczny budzi zastrzeżenia. W tym zakresie konieczne jest powołanie się na konkretny przepis szczególny⁴³. Takim przepisem mogą być regulacje zawarte w przepisach pr. pras., w tym wynikające z art. 14 ust. 6 pr. pras. T. Sokołowski uznaje, że przepisy pr. pras. zezwalają na naruszenie sfery dóbr osobistych⁴⁴. Ma to miejsce w sytuacji, gdy naruszenie prywatności w postaci publikacji informacji i danych z prywatnej sfery życia znajduje usprawiedliwienie w normie prawnej, która stanowi o możliwości podjęcia takich działań. Trzeba mieć jednak

⁴¹ M. Pazdan, *Dobra osobiste i ich ochrona*, [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 1159. Zob. również: J. Balcarczyk, *Dobra osobiste i ich ochrona*, [w:] *Podstawy prawa cywilnego z umowami w administracji*, red. P. Stec, M. Załucki, Warszawa 2010, s. 84.

⁴² J. Sieńczyło-Chlabicz, *Naruszenie prywatności osób publicznych przez prasę. Analiza cywilnoprawna*, Kraków 2006, s. 439.

⁴³ T. Sokołowski, *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, t. I, red. A. Kidyba, Warszawa 2009, s. 125.

⁴⁴ *Ibidem*, s. 124.

na względzie, że przepis ten nie jest sformułowany w sposób kategoryczny i w ramach jego stosowania należy również ocenić, czy publikacja wskazanych informacji wiąże się bezpośrednio z działalnością publiczną osoby, której dotyczy. Z uwagi na fakt, że bezpośredni związek jest ustalany z uwzględnieniem kryterium interesu publicznego czy społecznego przemawiającego za zasadnością publikacji, uzasadnione jest odwoływanie się do kryterium działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu jako okoliczności wyłączającej bezprawność naruszenia dóbr osobistych.

3. Zakres przedmiotowy informacji publikowanych w interesie publicznym

W doktrynie i orzecznictwie dotyczącym zagadnienia naruszenia przez prasę dóbr osobistych podejmowane są próby zdefiniowania lub przynajmniej doprecyzowania pojęcia „interes publiczny”. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego interes publiczny aktualizuje się w sytuacji, gdy rozpowszechniana informacja dotyczy lub może dotyczyć bliżej nieoznaczonej grupy ludzi lub całego społeczeństwa i z punktu widzenia tych osób zasługuje na poparcie lub krytykę. Stanowisko takie zostało zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z 8 II 2008 r.⁴⁵ P. Sobolewski w glosie do uchwały Sądu Najwyższego z 18 II 2005 r.⁴⁶ trafnie definiuje interes publiczny jako korzyść, wartość, którą społeczeństwo odnosi z publikacji prasowej. Glosator podkreśla, że interes jest urzeczywistniany poprzez rozpowszechnianie ważkich społecznie, prawdziwych i rzetelnych informacji⁴⁷. Informacje nie mogą być rozpowszechniane w obronie partykularnych interesów, lecz w interesie ogółu lub części społeczeństwa. Wydaje się, że stanowisko to zasługuje na poparcie. Działanie w interesie publicznym powinno być realizowane w celu ochrony interesów zbiorowych. Nie jest to równoznaczne z interesem społeczeństwa jako całości. Interes publiczny aktualizuje się również w sytuacji działania na rzecz określonej grupy społecznej, np. mniejszości narodowych czy społeczności lokalnej. Należy jednocześnie podkreślić, że dla uznania, że tematyka publikacji prasowej realizuje interes publiczny nie wystarczy zainteresowanie społeczeństwa określoną problematyką. Konieczne jest ponadto, aby problematyka ta była

⁴⁵ I CSK 334/07, LEX, nr 457843.

⁴⁶ III CZP 53/04, OSP 2005, nr 9, poz. 110.

⁴⁷ P. Sobolewski, *Glosa do uchwały SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04*, OSP 2005, nr 12, poz. 144.

słuszna, uzasadniona i miała na celu realizację jakiegoś wyższego dobra, aniżeli zaspokajanie ciekawości społeczeństwa.

W oparciu o analizę orzecznictwa sądów polskich możliwe jest wskazanie zakresu przedmiotowego informacji, których publikacja stanowi działanie w interesie publicznym. Należą do nich informacje dotyczące, w szczególności:

- 1) publikacja informacji z życia prywatnego w celu przyczynienia się do realizacji tzw. debaty historycznej (ujawniania „prawdy historycznej”);
- 2) krytyki funkcjonowania organów państwowych;
- 3) ujawniania negatywnych zjawisk społecznych czy anomalii życia społecznego;
- 4) ujawniania sprzeczności głoszonych poglądów i postaw z zachowaniem osoby.

Ad 1) Działaniem społecznie pożądanym podjętym w obronie społecznie uzasadnionego interesu jest także podejmowanie debaty historycznej i przyczynianie się do odsłaniania tzw. „prawdy historycznej”, pod warunkiem spełnienia wymogów profesjonalnej rzetelności⁴⁸. Sąd Najwyższy podkreślił, że społecznie uzasadniony interes przemawiający za publikacją informacji ze sfery życia prywatnego przejawia się w urzeczywistnianiu zasady jawności życia publicznego i społecznego prawa do informacji. Jawność życia publicznego wymaga zaś zagwarantowania otwartej debaty publicznej. Pogląd ten wyraził Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z 18 II 2005 r.⁴⁹

Ad 2) Do informacji, których publikacja leży w interesie publicznym należy krytyka funkcjonowania organów państwowych⁵⁰. Działanie w tym zakresie stanowi realizację kontrolnej funkcji prasy. Za zgodne z interesem publicznym zostało uznane m.in. zainteresowanie prasy nietypowymi okolicznościami nabycia przez komendanta Policji łódzkiej, sugerujące występowanie zachowań korupcyjnych i tzw. zjawiska sponsoringu, szczególnie przy uwzględnieniu okoliczności, że zakup został dokonany w firmie stanowiącej przedmiot zainteresowania operacyjnego Policji. Wyjaśnienie tych okoliczności leżało więc w interesie społecznym⁵¹. Interes publiczny jest realizowany poprzez krytykowanie i potępienie patologii życia społecznego, prowadzące do ich usunięcia.

Ad 3) Interes publiczny przejawia się również w wychowawczym lub społeczno-wychowawczym charakterze informacji. Jak stwierdził Sąd Najwyż-

⁴⁸ Wyrok SN z 24 II 2004 r., III CK 329/02, OSNC 2005, nr 3, poz. 48.

⁴⁹ Uchwała SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04, OSP 2005, nr 9, poz. 110.

⁵⁰ Wyrok SN z 17 X 2001 r., IV KKN 165/97, OSNKW 2002, nr 3–4, poz. 28.

⁵¹ Wyrok SA w Poznaniu z 27 IX 2005 r., I ACa 1443/03, LEX, nr 177008.

szy, publikacje prasowe mają za zadanie ujawnianie negatywnych zjawisk społecznych czy anomalii życia społecznego, doznanych przez jednostki krzywd i upokorzeń⁵². Jednocześnie Sąd Najwyższy uczynił istotne zastrzeżenie, że dążenie prasy do osiągnięcia zamierzeń moralizatorskich musi mieć swoje granice w nadrzędnych wartościach związanych z jednostką ludzką. Wartości te zakazują przedstawiania jednostki w fałszywym świetle, w sposób krzywdzący we własnym odczuciu i odczuciu środowiska, w którym żyje⁵³. Stanowisko to podzielił Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 13 VII 2007 r. dodając, że realizacja zadań prasy nie może następować kosztem czci i spokoju jednostki⁵⁴.

Ad 4) Działania społeczno-wychowawcze prasy i związane z tym interes publiczny mogą przejawiać się w weryfikowaniu głoszonych przez jednostkę postaw z jej rzeczywistym zachowaniem. Cel ten może usprawiedliwiać publikację informacji ukazujących postępowanie osoby w życiu prywatnym, jeżeli ma to wpływ na pełnione przez tę osobę funkcje. Sąd Najwyższy stwierdził, że interes społeczny wymaga, aby były znane informacje o postępowaniu w życiu prywatnym, poglądach na temat wychowania dziecka, życiu rodzinnym i obowiązkach rodzicielskich osoby, która pełniła funkcje przewodniczącego w terenowym oddziale Komitetu Ochrony Praw Dziecka⁵⁵. Powyższe orzeczenie pozwala na sformułowanie wniosku, że w pewnych sytuacjach konieczna jest weryfikacja postaw i zachowań osoby w jej życiu prywatnym, zwłaszcza jeżeli podejmuje ona działania na rzecz dobra dzieci i wzmacniania wartości życia rodzinnego. Konieczność weryfikacji postaw podkreślił Sąd Najwyższy również w wyroku z 30 VIII 2006 r. W rozpoznawanej sprawie doszło do przedstawienia powódce, która kandydowała na radną do sejmiku wojewódzkiego, zarzutów dotyczących działań we wspólnocie mieszkaniowej⁵⁶. Sąd Najwyższy trafnie wskazał, iż wyborcy udzielający poparcia osobom kandydującym do pełnienia funkcji publicznych mają prawo znać fakty również z obszaru życia prywatnego kandydatów, które mogą rzutować na ich odbiór w opinii społecznej⁵⁷.

W kontekście powołanych spraw należy podkreślić, że konieczność weryfikacji postaw i zachowań odnosi się przede wszystkim do osób, które pełnią

⁵² Wyrok SN z 18 I 1984 r., I CR 400/83, OSNC 1984, nr 11, poz. 195.

⁵³ Wyrok SN z 18 I 1984 r., I CR 400/83, OSNC 1984, nr 11, poz. 195.

⁵⁴ I ACa 439/07, OSA 2008, nr 4, poz. 18.

⁵⁵ Wyrok SN z 11 V 2007 r., I CSK 47/07, „Rejent” 2007, nr 5, s. 173.

⁵⁶ II CSK 96/06, LEX, nr 398411.

⁵⁷ Wyrok SN z 30 VIII 2006 r., II CSK 96/06, LEX, nr 398411.

określone funkcje publiczne i swoją postawą, życiem czy działalnością prezentują określone wartości lub działają dla dobra innych⁵⁸. Natomiast w odniesieniu do osób wykonujących działalność aktora czy piosenkarza weryfikacja postaw dopuszczalna jest tylko wówczas, gdy zachowanie tych osób pozostaje w sprzeczności z publicznie głoszonymi poglądami⁵⁹.

4. Informacje z życia prywatnego jednostki, za których publikacją nie przemawia uzasadniony interes publiczny

Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych pozwala również na zbudowanie katalogu negatywnego okoliczności, których publikacja nie stanowi działania w interesie publicznym. Do okoliczności tych należą:

- 1) publikowanie nieprawdziwych informacji dotyczących życia prywatnego;
- 2) ujawnianie danych personalnych i informacji z życia prywatnego, które nie są niezbędne z perspektywy informowania o konkretnym problemie społecznym czy publicznym;
- 3) ujawnianie informacji o charakterze prywatnym i intymnym jedynie w celu zaspokojenia ciekawości społeczeństwa.

Ad 1) Występowanie interesu publicznego zależne jest od prawdziwości rozpowszechnianych informacji. Stanowisko powyższe znajduje potwierdzenie w orzecznictwie⁶⁰. Wskazuje się, że nie jest usprawiedliwione powoływanie się na uzasadniony interes publiczny w sytuacji, gdy publikowane informacje nie są prawdziwe. Rozpowszechnianie niesprawdzonych i niezwyfikowanych informacji, jak również stawianie gołosłownych lub niedostatecznie sprawdzonych zarzutów nie leży w społecznie uzasadnionym interesie⁶¹. W przypadku fałszywości informacji powoływanie się na działanie w obronie słusznego in-

⁵⁸ Zob. także: wyrok SA w Warszawie z 10 VI 2008 r., VI ACa 1648/07, Apel.-W-wa 2009, nr 1, poz. 9.

⁵⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25 I 2007 r., VI ACa 809/06, niepubl.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 XII 2008 r., VI ACa 997/08, niepubl.

⁶⁰ I CSK 334/07, LEX, nr 457843. Zob. również: wyrok SN z 19 IX 2002 r., II CKN 929/00, LEX, nr 55568 oraz postanowienie SN z 22 VI 2004 r., V KK 70/04, OSNKW 2004, nr 9, poz. 86. Zob. również: J. Sieńczyło-Chlabicz, *Glosa do uchwały SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04*, PiP 2005, z. 7, s. 114–116.

⁶¹ Wyrok SN z 17 X 2001 r., IV KKN 165/97, OSNKW 2002, nr 3–4, poz. 28. Zob. również: J. Sieńczyło-Chlabicz, *Dozwolona krytyka prasowa osób pełniących funkcje publiczne w orzecznictwie ETPCz*, EPS 2007, nr 4, s. 45.

teresu prywatnego lub społecznego nie wyłącza bezprawności naruszenia⁶². Należy zgodzić się z poglądem P. Sobolewskiego, który zaznacza, że rozpowszechnianie fałszywych, nieprawdziwych informacji nigdy nie realizuje ważnego interesu publicznego. Autor uważa nawet, że rozpowszechnianie nieprawdy godzi w ten interes⁶³.

Z uwagi na powyższe należy stwierdzić, że działanie w interesie publicznym jako przesłanka wyłączająca bezprawność aktualizuje się tylko w odniesieniu do informacji i zarzutów mających cechy prawdziwości. W odniesieniu do publikowania informacji z prywatnej sfery życia podkreślenia wymaga, że dla istnienia bezprawności naruszenia tego dobra prawnego bez znaczenia pozostaje okoliczność, czy informacja jest prawdziwa czy nie. Istotne jest bowiem tylko to, czy ingeruje ona w chroniony obszar prywatności⁶⁴. Nieprawdziwość publikowanych informacji w przypadku rozpowszechniania informacji o charakterze prywatnym wpływa na stopień naruszenia prywatności i wysokość zasądzonego zadośćuczynienia, nie decyduje jednak o samym fakcie naruszenia. Na marginesie należy jedynie wskazać, że zagadnienie prawdziwości ma szczególne znaczenie w przypadku naruszenia czci i dobrego imienia jednostki.

Ad 2) W orzecznictwie sądowym wyraźnie widoczne jest rozróżnienie między informowaniem o zdarzeniach od informowania o osobach będących uczestnikami tych wydarzeń. Wskazuje się, że należy rozróżnić interesy opinii publicznej w informowaniu o zdarzeniach od interesów opinii publicznej w ujawnianiu danych personalnych osób w nich uczestniczących⁶⁵. W pierwszej z tych sytuacji opisywane w prasie zdarzenie stanowi egzemplifikację społecznie doniosłej problematyki, za której ujawnieniem przemawia legitymowany interes opinii publicznej. Natomiast uzasadniony interes w ujawnianiu danych osobowych identyfikujących osoby uczestniczące występuje jedynie w sytuacji, gdy identyfikacja wyraża określoną wartość informacyjną dla opinii publicznej, a więc gdy opisywane zdarzenie jest istotne z punktu widzenia pełnionej przez tę osobę roli społecznej⁶⁶. W przeciwnym wypadku za nie-

⁶² Wyrok SA w Białymstoku z 25 I 2001 r., I ACa 4/01, OSA 2001, nr 9, poz. 51.

⁶³ P. Sobolewski, *Glosa do uchwały SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04*, OSP 2005, nr 12, poz. 144; J. Sieńczyło-Chłabicz, *Glosa do uchwały SN z 18 II 2005 r., III CZP 53/04*, PiP 2005, z. 7, s. 114–115; J. Sieńczyło-Chłabicz, *Glosa do wyroku SN z 7 XI 2002 r., II CKN 1293/00*, PiP 2004, z. 4, s. 119–120.

⁶⁴ Zob. wyrok SA w Białymstoku z 25 I 2001 r., I ACa 4/01, OSA 2001, nr 9, poz. 51.

⁶⁵ Wyrok SA w Krakowie z 5 XII 2001 r., I ACa 986/01, TPP 2002, nr 3, s. 143.

⁶⁶ Ibidem.

uzasadnione należy uznać ujawnianie danych personalnych umożliwiających identyfikację osoby.

Sąd Najwyższy stwierdził, że powoływanie się na prawo do przedstawiania i krytyki zjawisk nie usprawiedliwia naruszenia sfery życia prywatnego osoby. Takie stanowisko zostało wyrażone w wyroku z 6 XII 1990 r.⁶⁷ Ujawnione informacje dotyczyły procesu rozwodowego powódki i jej męża, przyczyn rozkładu ich pożycia małżeńskiego, w tym m.in. toczącej się przeciwko mężowi powódki sprawy karnej za znęcanie i zapadłego w tym postępowaniu wyroku skazującego. Pozwani – twórcy audycji pt. *Osądźmy sami* w swojej obronie przytaczali argument, że celem ich działań było zwrócenie uwagi na niesłuszne skazanie męża powódki. Należy podzielić stanowisko A. Szpunara, który komentując orzeczenie Sądu Najwyższego podkreślił, że telewizja nie powinna przejmować na siebie funkcji wymiaru sprawiedliwości⁶⁸. Wyemitowana audycja nie stanowiła bowiem właściwego środka obrony społecznie uzasadnionego interesu, ponieważ roztrząsanie szczegółów życia prywatnego powódki nie było usprawiedliwione, co więcej, tematyka ta nie znajdowała się w obszarze społecznego zainteresowania⁶⁹. Sąd Najwyższy trafnie zauważył, że wybór tematu przez dziennikarzy nie zawsze odpowiada rzeczywistemu społecznemu zainteresowaniu informacją, zaś w tej sprawie brak było sygnałów o istnieniu zapotrzebowania na poruszaną problematykę⁷⁰. J. Serda w głosie aprobującej do omawianego wyroku rozważał również, czy w audycji nie można by dopatrzeć się uzasadnionego interesu społecznego z uwagi na ujawnianie powszechnej praktyki składania przez żony doniesień do organów ścigania o przestępstwa znęcania, aby polepszyć swoją sytuację w procesie rozwodowym. Autor uznał jednak, że wątpliwe jest, aby argumentacja ta uzasadniała interes społeczny w nadaniu audycji⁷¹.

Wydaje się, że stanowisko to jest trafne. Informowanie o określonym problemie czy anomaliach życia społecznego, a nawet tendencjach i trendach, może leżeć w uzasadnionym interesie publicznym. Natomiast ujawnianie danych personalnych osób, których dotyczy tematyka artykułu może stanowić nieuzasadnioną – z perspektywy celu publikacji w postaci ukazania określonego problemu społecznego – ingerencję w prawo do prywatności.

⁶⁷ I CR 575/90, OSP 1992, nr 10, poz. 214.

⁶⁸ A. Szpunar, *Glosa do wyroku SN z 6 XII 1990 r., I CR 575/90*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 1, s. 91.

⁶⁹ Ibidem, s. 93.

⁷⁰ Wyrok SN z 6 XII 1990 r., I CR 575/90, OSP 1992, nr 10, poz. 214.

⁷¹ J. Serda, *Glosa do wyroku SN z 6 XII 1990 r., I CR 575/90*, OSP 1992, nr 10, poz. 214.

Ad 3) Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał stanowisko, że powołanie się na ważny interes publiczny nie wyłącza bezprawności działania prasy w sytuacji, gdy materiał prasowy dotyczy wyłącznie spraw prywatnych, takich jak losy małżeństwa, ich stan majątkowy, wiek, zawód, data ślubu i plany życiowe, wyjazd męża w celach zarobkowych do Turcji i jego tragiczna śmierć, zakończona podziałem majątku wspólnego i działem spadku między żoną a teściami⁷². Istotne jest, że tak szczegółowe i dokładne przytoczenie faktów i zdarzeń z prywatnej sfery życia – nawet bez podania nazwisk – pozwala na identyfikację osób będących bohaterami reportażu. Stanowi więc bezprawną ingerencję w ich dobra osobiste.

Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego nieuzasadnione jest publikowanie informacji ujawniających przeszłość kobiety, która przed zawarciem małżeństwa była prostytutką⁷³. Przy ocenie bezprawności naruszenia dóbr osobistych Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na fakt, że zamierzeniem dziennikarza nie było zajęcie się prostytutką jako profesją społecznie naganną, zaś artykuł nie zawierał jakichkolwiek walorów społeczno-wychowawczych⁷⁴. W ten sposób Sąd Najwyższy dał wyraz stanowisku, iż bezprawne jest rozpowszechnianie informacji i danych z prywatnej lub intymnej sfery życia w sytuacji, gdy ich publikacja nie służy obronie społecznie uzasadnionego interesu, ponieważ nie zajmuje się problemem jako takim, lecz ma na celu jedynie ujawnienie intymnych faktów z życia jednostki. Trafnie ocenia tę sytuację A. Kopff wskazując, iż działanie w interesie społecznym polegające na zwalczaniu niepożądanego zjawiska społecznego nie usprawiedliwia działań dziennikarza, ponieważ nie wymaga szczególnej „ilustracji” w postaci ujawnienia faktów wchodzących w skład sfery życia intymnego⁷⁵. Stanowisko to podzielił Sąd Najwyższy w wyroku z 13 VI 1980 r. Uznał, że cel artykułu, którym było rozpowszechnienie informacji, że powód zatrudniał w swoim zakładzie niepełnoletnie dziewczynki nie uzasadniał publikowania informacji należących do prywatnej sfery jego życia. Społeczny interes w publikacji artykułu nie usprawiedliwiał więc relacjonowania faktów z życia osobistego. Artykuł osiągnąłby swój cel niezależnie od ilustrowania go wiadomościami prywatnymi⁷⁶.

⁷² I CR 400/83, OSNC 1984, nr 11, poz. 195.

⁷³ Wyrok SN z 11 III 1986 r., I CR 4/86, OSP 1987, nr 4, poz. 86.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ A. Kopff, *Glosa do wyroku SN z 11 III 1986 r., I CR 4/86, OSP 1987, nr 4, poz. 86.*

⁷⁶ IV CR 182/80, OSNC 1981, nr 2–3, poz. 30; Z. Bidziński, J. Serda, *Cywilnoprawna ochrona dóbr osobistych w praktyce sądowej*, [w:] *Dobra osobiste i ich ochrona w polskim*

Na podkreślenie zasługuje pogląd Sądu Najwyższego, że realizacja celu polegającego na zaspokojeniu ciekawości dotyczącej tzw. osób publicznych nie uchyla bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Wzgląd na fakt, że sprawa bulwersuje znaczną część opinii publicznej nie stanowi właściwego środka do ochrony uzasadnionego interesu społecznego czy prywatnego⁷⁷. Jak trafnie podkreślił R. Stefanicki, pogoń za sensacją i troska o przyciągnięcie czytelnika zbyt często przeważają nad rzetelnym dziennikarstwem. Cele te nie stanowią w związku z tym uzasadnionego interesu, z uwagi na który może być wyłączona bezprawność wkroczenia w cudzą prywatność. Wolność prasy wymaga, aby uwzględniać interes dziennikarza w przekazywaniu informacji o sprawach publicznie ważnych. Do spraw takich należą m.in. nurtujące społeczeństwo i budzące usprawiedliwione zainteresowanie opinii publicznej zagadnienia dotyczące nadużycia władzy w celach prywatnych⁷⁸.

5. Kryterium bezpośredniego związku publikowanej informacji z działalnością publiczną

Na mocy art. 14 ust. 6 pr. pras. nie wolno bez zgody osoby zainteresowanej publikować informacji i danych dotyczących prywatnej sfery życia, chyba że wiąże się to bezpośrednio z działalnością publiczną danej osoby. Rozstrzygnięcie konfliktu między wolnością prasy a ochroną prywatności osób wykonujących działalność publiczną w świetle powołanego przepisu zredukowane jest do właściwej analizy przesłanki bezpośredniego związku. Sformułowanie to nie zostało zdefiniowane ani w jakikolwiek sposób sprecyzowane przez ustawodawcę. Pewne wysiłki w kierunku wyjaśnienia znaczenia omawianego pojęcia zostały podjęte w doktrynie i judykaturze.

Analiza poglądów przedstawicieli piśmiennictwa oraz orzecznictwa pozwala na wyróżnienie dwóch wariantów interpretacji „bezpośredniości związku”:

- 1) węższej i
- 2) szerszej⁷⁹.

prawie cywilnym. Zagadnienia wybrane, red. J.St. Piątowski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1986, s. 72.

⁷⁷ II CKN 559/99, OSP 2002, nr 12, poz. 161.

⁷⁸ R. Stefanicki, *Glosa do wyroku SN z 11 X 2001 r.*, II CKN 559/99, OSP 2002, nr 12, poz. 161.

⁷⁹ Zob. również: M. Zaremba, *Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne*, Warszawa 2007, s. 241–242.

Ad 1) Zgodnie z pierwszym wariantem – węższym – dopuszczalne jest rozpowszechnianie tylko takich informacji o okolicznościach życia prywatnego, które mają wpływ na sposób prowadzenia działalności publicznej. Do informacji tych należą fakty o konflikcie interesu prywatnego osoby z interesem publicznym czy o pobieranym wynagrodzeniu⁸⁰. Należy jednak wskazać, że wąska interpretacja przesłanki bezpośredniego związku publikowanych informacji z prywatnej sfery życia z działalnością publiczną danej osoby nie daje się pogodzić ze standardami wypracowanymi w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁸¹.

Ad 2) Szersza interpretacja pojęcia bezpośredniego związku zakłada, że dopuszczalne jest informowanie społeczeństwa również o tych faktach z życia prywatnego osoby, które pozwalają na ocenę jej kompetencji moralnych⁸². Analiza poglądów przedstawicieli piśmiennictwa pozwala na sformułowanie wniosku, że w doktrynie przeważa drugie stanowisko. Reprezentują je m.in. B. Kordasiewicz⁸³, R. Stefanicki⁸⁴, B. Michalski⁸⁵, J. Sobczak⁸⁶ i P. Sut⁸⁷.

Przesłanka bezpośredniego związku stanowi klauzulę generalną, niemożliwą do ścisłego zdefiniowania. W doktrynie podejmowane są próby określenia, co należy rozumieć pod tym pojęciem. Wydaje się jednak, że nie usuwają one istniejących wątpliwości. P. Sut określa bezpośredni związek jako związek ścisły i funkcjonalny zachodzący między działalnością publiczną a życiem prywatnym danej osoby⁸⁸. Jako przykład P. Sut wskazuje, że związek taki zachodzi w przypadku publikacji faktów z biografii twórcy, jeżeli wywiera to wpływ na percepcję jego utworu oraz w sytuacji, gdy określona społeczność wybiera osobę, która ma objąć funkcję związaną z zaufaniem publicznym, zaś publikacja zawiera informacje umożliwiające lepszą prezentację tej osoby⁸⁹. B. Michalski wyjaśnia, że bezpośredniość związku ogranicza możliwość ujawn-

⁸⁰ Ibidem, s. 241.

⁸¹ Ibidem, s. 243.

⁸² Ibidem, s. 242.

⁸³ B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, z. 1, s. 32.

⁸⁴ R. Stefanicki, *Cywilnoprawna ochrona prywatności osób podejmujących działalność publiczną*, „Studia Prawnicze” 2004, z. 1, s. 28.

⁸⁵ B. Michalski, *Podstawowe problemy prawa prasowego*, Warszawa 1998, s. 56.

⁸⁶ J. Sobczak, *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 601–602.

⁸⁷ P. Sut, *Czy sfera intymności jest dobrem osobistym chronionym w prawie polskim?*, „Palestra” 1995, nr 7–8, s. 51.

⁸⁸ Ibidem.

⁸⁹ Ibidem, s. 52.

nienia informacji jedynie w odniesieniu do działań, które są integralną częścią działalności publicznej, a nie tylko mogą ewentualnie na nią rzutować⁹⁰. Jak wskazuje J. Sobczak, przy ocenie bezpośredniego związku chodzi o tego rodzaju informacje, które z uwagi na ich bezpośredni związek z działalnością publiczną osób, których dotyczą, stanowią podstawę oceny zachowań tych osób przejawianych w sferze publicznej⁹¹.

Związek ten oznacza zależność między zachowaniem osoby w sferze działalności publicznej a jej zachowaniami w sferze prywatnej⁹². W charakterze przykładu można wskazać sytuację ujawnienia informacji dotyczących życia rodzinnego polityka, który w swoich poglądach wzywa do poszanowania wartości życia rodzinnego, sam zaś oddał swoje dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych⁹³. Dla przyjęcia istnienia bezpośredniego związku nie wystarczy samo ustalenie funkcjonalnego związku pomiędzy informacjami dotyczącymi sfery życia prywatnego a działalnością publiczną osoby. Konieczne jest, aby związek był dostatecznie silny, co oznacza, że informacja należąca do prywatnej sfery życia musi mieć zdolność przyczyniania się do oceny działalności podejmowanej przez daną osobę w życiu publicznym⁹⁴. Powyższe stanowisko reprezentują R. Stefanicki⁹⁵ i B. Kordasiewicz⁹⁶. W istocie powyższy pogląd prowadzi do ścisłego powiązania przesłanki bezpośredniego związku z działaniem w interesie publicznym.

Interesujący postulat na gruncie interpretacji przepisu art. 14 ust. 6 pr. pras. formułują J. Barta i R. Markiewicz. Omawiając przesłankę bezpośredniego związku zwracają uwagę na niezbędność i potrzebę ingerowania w prywatność osób prowadzących działalność publiczną w odniesieniu do kwestii, których ujawnienie ma znaczenie dla ich działalności publicznej. Zauważają jednak, że powyższa wykładnia wykracza poza ramy art. 14 ust. 6 pr. pras., ponieważ

⁹⁰ B. Michalski, *Podstawowe problemy prawa prasowego*, Warszawa 1998, s. 56.

⁹¹ J. Sobczak, *Prawo prasowe. Komentarz*, s. 601–602.

⁹² J. Sieńczyło-Chlabicz, *Naruszenie prywatności osób publicznych przez prasę. Analiza cywilnoprawna*, Kraków 2006, s. 351. Zob. również eadem, *Prawo do ochrony sfery życia prywatnego osób publicznych w świetle polskiej doktryny i orzecznictwa*, PUG 2005, nr 2, s. 11.

⁹³ Eadem, *Naruszenie prywatności osób publicznych...*, s. 351.

⁹⁴ B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, z. 1, s. 32.

⁹⁵ R. Stefanicki, *Cywilnoprawna ochrona prywatności osób podejmujących działalność publiczną*, „*Studia Prawnicze*” 2004, z. 1, s. 28.

⁹⁶ B. Kordasiewicz, *Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności*, KPP 2000, z. 1, s. 32.

sformułowanie o bezpośrednim związku z działalnością publiczną posiada ich zdaniem znacznie węższy zakres. Autorzy postulują więc albo skreślenie przysłówka „bezpośrednio” z treści przepisu art. 14 ust. 6 pr. pras. albo zastąpienie go słowem „istotnie”⁹⁷. Wydaje się, że chociaż stanowisko J. Barty i R. Markiewicza jest trafne w zakresie, w jakim Autorzy podkreślają niezbędność ujawniania informacji z prywatnej sfery życia osób, które mają znaczenie dla ich działalności publicznej, to proponowane przez nich rozwiązania nie są właściwe. Skreślenie bowiem przysłówka „bezpośrednio” z treści art. 14 ust. 6 pr. pras. spowoduje, że zakres informacji pozostających w „zwykłym”, a nie „bezpośrednim” związku z działalnością publiczną osoby będzie zbyt szeroki. Natomiast zastąpienie przysłówka „bezpośrednio” innym przysłówkiem – „istotnie” doprowadzi w rezultacie do zastąpienia jednego niedookreślonego zwrotu – drugim.

Rozważania dotyczące interpretacji przesłanki bezpośredniego związku informacji z zakresu prywatnej sfery życia z działalnością publiczną danej osoby prowadził również Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 III 2006 r. wskazując, że podlega ona rygorystycznym ocenom⁹⁸. Zaakcentował, że pewne istotne z punktu widzenia interesu społecznego informacje dotyczące sfery życia prywatnego osoby publicznej mogą być ujawniane także w takich sytuacjach, gdy nie pozostają w związku z pełnieniem funkcji, ale mają znaczenie dla oceny zachowań danej osoby przejawianych w sferze publicznej, jej wiarygodności i prezentowanych publicznie poglądów⁹⁹. Tytułem ilustracji Trybunał Konstytucyjny podał przykład informowania o życiu rodzinnym polityka, który głosi określone rygorystycznie ujęte zasady moralności zachowania w relacjach rodzinnych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych widoczny jest brak jednoznacznego stanowiska czy chociażby przychylenia się do wąskiej lub szerokiej interpretacji bezpośredniości związku¹⁰⁰. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 X 2001 r. wskazał, że termin ten to zależność między określonym zachowaniem osoby w sferze działalności publicznej a jej zachowaniami w sferze prywatnej¹⁰¹. Stanowisko to w całej rozciągłości podzielił Sąd Najwyższy

⁹⁷ J. Barta, R. Markiewicz, *Prezydencki projekt Karty praw i wolności a prawo prasowe*, [w:] *Aktualne problemy prawne komunikowania masowego*, red. I. Dobosz, ZNUJ 1993, z. 62, s. 16.

⁹⁸ Wyrok TK z 20 III 2006 r., K 17/05, OTK-A 2006, nr 3, poz. 30.

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ Zob. szerzej: M. Zaremba, *Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne*, Warszawa 2007, s. 242–243.

¹⁰¹ Wyrok SN z 11 X 2001 r., II CKN 559/99, OSP 2002, nr 12, poz. 161.

w wyrokach z 11 V 2007 r.¹⁰² i z 24 I 2008 r.¹⁰³, a następnie przytoczył je Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 17 XII 2008 r.¹⁰⁴ Wyjaśniając pojęcie bezpośredniego związku Sąd Najwyższy uznał, że wspomniana zależność zachodzi wówczas, gdy ujawnienie danej informacji służy ochronie konkretnego społecznie uzasadnionego interesu. W tym kontekście ujawniane powinny być te informacje, których przemilczenie byłoby dla interesu publicznego szkodliwe¹⁰⁵. Starania o dookreślenie omawianej przesłanki podjął Sąd Najwyższy także w wyroku z 17 IV 2002 r. Stwierdził w nim, że wymóg bezpośredniego związku dotyczy faktów (zdarzeń, stanów) pozostających ze sobą w stosunku sylogizmu kategorycznego, a nie związku o charakterze przypadkowym lub formalnym¹⁰⁶. W dalszych wywodach Sąd Najwyższy podkreślił, że okoliczności z prywatnej sfery życia mogą być ujawnione w publikacji prasowej, jeżeli wprost wpływają na działalność publiczną danej osoby. W odniesieniu do rozpatrywanej sprawy Sąd Najwyższy uznał, że fakty dotyczące konfliktów powoda – działającego w miejscowym oddziale Komitetu Ochrony Praw Dziecka i Rodziny i w pogotowiu opiekuńczym – z matką jego dziecka na tle kontaktów z małoletnią, braku zaufania do matki dziecka czy sposobu spełniania świadczeń alimentacyjnych, nie wpływają wprost na treść i jakość kierowanej przez niego instytucji ani na jego działalność w pogotowiu opiekuńczym. W ocenie Sądu Najwyższego nie zachodziła bezpośredniość związku i nie zaistniała przesłanka uchylająca bezprawność ujawniania informacji z prywatnej sfery życia powoda¹⁰⁷. W wyroku tym Sąd Najwyższy przyjął więc wąską interpretację przesłanki bezpośredniego związku.

Diametralnie odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 11 V 2007 r., w którym ustalił istnienie bezpośredniego związku między publikacją danych o niewywiązywaniu się z obowiązku alimentacyjnego a prowadzeniem działalności publicznej w stowarzyszeniu zajmującym się ochroną praw dziecka. Sąd Najwyższy uznał, że w oczach opinii publicznej nie jest bez znaczenia ujawnienie informacji z życia prywatnego osoby uprawnionej do działań na rzecz dobra dziecka i wzmocnienia wartości życia rodzinnego¹⁰⁸.

¹⁰² I CSK 47/07, „Rejent” 2007, nr 5, s. 173.

¹⁰³ I CSK 341/07, ONSC 2009, nr 3, poz. 45.

¹⁰⁴ VI ACa 997/08, niepubl.

¹⁰⁵ Wyrok SN z 11 X 2001 r., II CKN 559/99, OSP 2002, nr 12, poz. 161.

¹⁰⁶ IV CKN 925/00, OSP 2003, nr 5, poz. 60.

¹⁰⁷ Wyrok SN z 17 IV 2002 r., IV CKN 925/00, OSP 2003, nr 5, poz. 60.

¹⁰⁸ I CSK 47/07, „Rejent” 2007, nr 5, s. 173.

Szeroka interpretacja przesłanki bezpośredniości związku jest widoczna w rozważaniach Sądu Najwyższego w wyroku z 6 III 1991 r.¹⁰⁹ Sąd Najwyższy wskazał, że w odniesieniu do osób wykonujących zawody, z którymi wiąże się szczególnie stopień społecznego zaufania, niezbędne jest przestrzeganie szczególnych reguł godnego zachowania się także w ramach sfery życia prywatnego i rodzinnego. Osoby te muszą stanowić wzór, a zachowania dyskwalifikujące również w zakresie prywatności i życia rodzinnego mogą powodować zmniejszenie czy wręcz utratę kwalifikacji osobistych niezbędnych do zajmowania odpowiednich stanowisk. Pogląd ten potwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 10 VI 2008 r. w odniesieniu do artykułu opisującego rzekomy romans księdza z zamężną kobietą¹¹⁰. Odmienna była jednak ocena Sądu występowania bezpośredniości związku w odniesieniu do kobiety i księdza. W odniesieniu do osoby księdza warszawski Sąd Apelacyjny przyjął, że ksiądz jako osoba, która swoim życiem powinna prezentować określone wartości podzielane przez większość obywateli, może podlegać ocenie zarówno jeżeli chodzi o jego życie w sferze działalności publicznej, jak i w życiu prywatnym w aspekcie religijnym, etycznym i moralnym. Natomiast w stosunku do kobiety pełniącej funkcję podinspektora do spraw nadzoru nad majątkiem Sąd Apelacyjny uznał, że brak jest jakiegokolwiek zależności między jej zachowaniem w sferze działalności publicznej a opisanymi w artykule zachowaniami w sferze prywatnej¹¹¹.

Rozważenia wymaga, czy dopuszczalne jest publikowanie informacji ze sfery intymności, gdy pozostają one w bezpośrednim związku z wykonywaną działalnością publiczną. Część przedstawicieli doktryny wyraża stanowisko, że informacje ze sfery intymności nigdy nie będą pozostawały w bezpośrednim związku z działalnością publiczną danej osoby z uwagi na ich ściśle wewnętrzny charakter. Pogląd ten reprezentują P. Sut¹¹² i M. Wild¹¹³. Zdaniem M. Wilda, ze względu na wewnętrzny charakter informacji z intymnej sfery życia i brak związku z działalnością publiczną, informacje te nie mogą dotyczyć innych

¹⁰⁹ I PR 469/90, OSP 1992, nr 5, poz. 117; zob. omówienie tego wyroku S. Rudnicki, *Ochrona dóbr osobistych na podstawie art. 23 i 24 k.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1985–1991*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 1, s. 50–51.

¹¹⁰ VI ACa 1648/07, Apel.-W-wa 2009, nr 1, poz. 9.

¹¹¹ Wyrok SA w Warszawie z 10 VI 2008 r., VI ACa 1648/07, Apel.-Warszawa 2009, nr 1, poz. 9.

¹¹² P. Sut, *Czy sfera intymności jest dobrem osobistym chronionym w prawie polskim?*, „Palestra” 1995, nr 7–8, s. 53.

¹¹³ M. Wild, *Ochrona prywatności w prawie cywilnym (Koncepcja sfer a prawo podmiotowe)*, PiP 2001, z. 4, s. 64.

ludzi w stopniu uzasadniającym zainteresowanie. Autor wskazał jednocześnie, że uznanie przez sąd, że dana okoliczność pozostaje w związku z działalnością publiczną osoby, skutkuje tym, że informacja ta nie należy już do sfery intymności jednostki¹¹⁴. Jednocześnie jednak M. Wild opowiada się za stanowiskiem, że nieuzasadnione jest wyłączenie informacji ze sfery intymności z zakresu zastosowania art. 14 ust. 6 pr. pras.¹¹⁵ Wydaje się, że wskazane wyżej stanowiska M. Wilda pozostają ze sobą w sprzeczności. Z jednej bowiem strony Autor w pełni zgadza się ze stanowiskiem P. Suta, który zanegował objęcie zakresem art. 14 ust. 6 sfery intymności, z drugiej zaś strony uważa on, że nieuzasadnione jest wyłączenie informacji intymnych z zakresu zastosowania tego przepisu.

Nie można podzielić stanowiska o bezwzględnej ochronie sfery intymności. W określonych okolicznościach, uzasadnionych ważnym interesem publicznym ujawnienie informacji o charakterze intymnym może okazać się usprawiedliwione, co uzasadnia przyznanie sfery intymności ochrony o charakterze względnym.

6. Wnioski końcowe

Należy opowiedzieć się za stanowiskiem dominującym w doktrynie i niekwestionowanym w orzecznictwie, zgodnie z którym działanie w interesie publicznym stanowi okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia przez prasę prawa do prywatności. W kontekście prowadzonych rozważań nie bez znaczenia pozostaje unormowanie przyjęte przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego działającą przy ministrze sprawiedliwości w art. 22 § 2 zd. 2 projektu nowej części ogólnej Kodeksu cywilnego. Projektowany przepis stanowi, że ujawnienie informacji dotyczących osoby nie jest działaniem bezprawnym, jeżeli informacje te są prawdziwe, a za ich ujawnieniem przemawia ważny interes publiczny lub prywatny¹¹⁶. Należy również podkreślić, że działanie w interesie publicznym wiąże się ściśle z przesłanką bezpośredniego związku publikowanej informacji z działalnością publiczną jednostki, wynikającą z art. 14 ust. 6 pr. pras.

Pojemna i niedookreślona klauzula interesu publicznego może skutkować nieprzewidywalnością podjętego rozstrzygnięcia przez sąd i tym samym powodować trudności przy ocenie bezprawności podejmowanych działań naru-

¹¹⁴ Ibidem, s. 64–65.

¹¹⁵ Ibidem, s. 65.

¹¹⁶ *Księga pierwsza kodeksu cywilnego. Projekt wraz z uzasadnieniem*, Warszawa 2008, projekt opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości <http://bip.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/komisje-kodyfikacyjne/komisja-kodyfikacyjna-prawa-cywilnego/>.

szających dobra osobiste¹¹⁷. W konsekwencji, należy podkreślić, że z uwagi na niebezpieczeństwo uznaniowego interpretowania pojęcia interesu publicznego, niezbędne wydaje się dokonywanie jego wykładni i interpretacji niezależnie w odniesieniu do przypadków naruszenia każdego dobra osobistego.

Analiza przedstawionych poglądów doktryny i orzecznictwa pozwala na zaobserwowanie tendencji do ujmowania i interpretowania przesłanki bezpośredniego związku informacji i danych z prywatnej sfery życia z działalnością publiczną danej osoby w ścisłym powiązaniu z działaniem w interesie publicznym. Powyższy pogląd zasługuje na aprobatę. Wydaje się, że przesłanka bezpośredniego stanowi element działania w interesie publicznym. Na tej podstawie można wskazać, że niedozwolone jest rozpowszechnianie informacji, które wprawdzie pozostają w związku z wykonywaniem działalności publicznej, ale za publikacją których nie przemawia działanie w interesie publicznym. Z uwagi na powyższe wydaje się, że okolicznością wyłączającą bezprawność naruszenia przez prasę prywatności osób wykonujących działalność publiczną powinno być działanie w interesie publicznym. Na podstawie analizy orzecznictwa sądowego możliwe jest wskazanie z dużą dozą precyzji, publikacja jakich informacji stanowi działanie w interesie publicznym. Natomiast przesłanka bezpośredniego związku ma charakter zbyt ogólny i nieprecyzyjny, aby mogła – w sposób samodzielny – legalizować naruszenie prywatności. Zasadne wydaje się więc sformułowanie wniosku *de lege ferenda*, aby dokonać nowelizacji przepisu art. 14 ust. 6 pr. pras. i zastąpić przesłankę bezpośredniego związku klauzulą działania w interesie publicznym. Przepis ten powinien więc otrzymać brzmienie: „Nie wolno bez zgody osoby zainteresowanej publikować informacji i danych dotyczących prywatnej sfery życia, chyba że za publikacją przemawia uzasadniony interes publiczny”.

¹¹⁷ M. Zaremba, *Prawo prasowe. Ujęcie praktyczne*, Warszawa 2007, s. 165.